

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR
DEN SVENSKA KVINNORÖRELSEN

UTGIVEN AV
FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR:
MARGARETA
VON KONOW

I N N E H Å L L

Äntligen! Av Karolina Widerström.

Svenska folkets pensionsfråga.
Av Bernhard Eriksson och Hugo Elliot.

Hjälp åt krigets offer! Av Ann Margret Holmgren.

Aga och aganderätt. Av Vivan Lindqvist.

Filmen.

Frånskild hustrus pensionsrätt.
Av Ruth Stjernstedt.

Fosterfördrivningsproblemet. Av Birger Ekeberg, J. N. Gärde, Mathilda Staël von Holstein.

Pionjärer.

Idéernaskris. Av Carl Cederblad.
Hitler, Nietzsche och kvinnorna.
Av Delila.

De unga och kvinnorörelsen.
Av Pia Holmgren-Olcén.

Kretsmeddelanden.

ÅRGÅNG 21

Oktober 1934

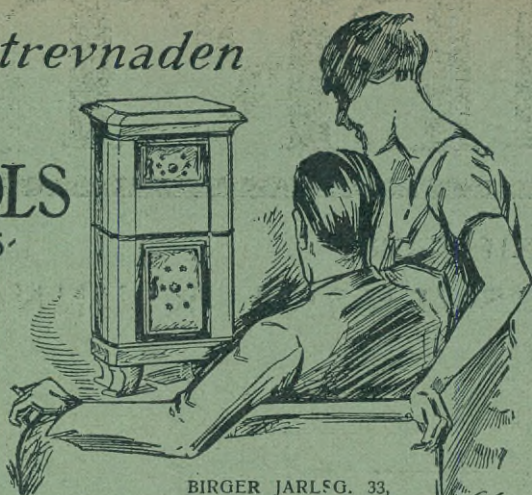
A
n
v
ä
n
d
s
u
n
d

Öka hemtrevnaden

med en

HANDÖLS
TÄLJSTENS-
KAMIN

Handöls Nya
Täljstens- &
Vattenkrafts
Aktiebolag

BIRGER JARLSG. 33,
S T O C K H O L M.
Tel. 110180 — 205853.

S
v
e
n
s
k
e
l
d
s
t
a
d

Sverige Amerika Stiftelsens Stipendier

för studier i U.S.A. 1935—36 äro till ansökan lediga.

Grupp I. Anders Zorns Stipendium å kr. 4,500 kan sökas av varje svensk medborgare, som ämnar bedriva elektrotekniska studier. Sökande bör förut med framgång ha arbetat inom sitt fack. — *Elektrolux Stipendium* å 1,000 dollar kan sökas av svensk, som önskar utbilda sig inom yrkesrevision eller amerikanska bokföringsmetoder. Stipendiet kan även avse studier inom den elektrotekniska industrien. — *Universitetsstipendier*. Ett antal stipendier å vardera 500 och 1,000 dollar. Sökande böra hava avlagt förberedande examina vid svenskt universitet, högskola eller därmed jämförlig läroanstalt.

Ansökningshandlingarna märkas med *Zorn-stipendiet*, *Asea-stipendiet*, *Elektrolux-stipendiet*, *Universitetsstipendier* och åtföljas av åldersbetyg, uppgifter å teoretisk och praktisk utbildning, betygsavskrifter, fotografi, skriftliga rekommendationer samt en krona i frimärken (fem- o. tio-öres). Handlingarna böra vara insända till Sverige Amerika Stiftelsens sekr. före 1 nov. 1934. Studieplan bifogas ansökningshandlingarna.

Sekreterarens mottagningstid kl. 11—1 varje söckendag.

SVERIGE AMERIKA STIFTELSEN, Grevturegatan 16, Stockholm.

Intressant nyhet i bokhandeln!

NORDENSKIÖLDARNA

En bok om svenska forskarbragder

av

Harald Johnsson

Rikt illustrerad! Pris hft. 2:75, i skinnband 4 kr.

Svensk Läraretidnings Förlag. Barnhusgatan 8
Stockholm

HERTHA

ÅRGÅNG XXI

OKTOBER 1934

HÄFTE 8

ÄNTLIGEN!

Med. dr. Karolina
Widerström.

SVARA PROBLEM AV djupgående socialhygienisk innebörd ha bragts närmare sin lösning genom ett nyligen taget regeringsinitiativ. Kungl. Maj:t har nämligen, som för övrigt framgår av notis i detta nummer, utsett

en kommitté av sex personer att behandla trenne med varandra — såsom av Kerstin Hesselgren i motiveringen till hennes motioner 102 och 103 i Första Kammaren 1929 påvisades — intimt sammanhängande frågor. För det första skall kommittén grundligt ompröva hela det svårlösta och nu ytterligare aktualiserade fosterfördrivningsproblemet. Kommitténs andra uppdrag är vidare att samarbeta med de sakkunniga, som företa utredning angående revision av den s. k. preventivlagen. Denna tillkom år 1910 under inverkan av en uppjagad folkstämning, orsakad av — den f. ö. väl befogade — harmen över en oblyg och utbredd propaganda för dessa medel. Geschäftet upphörde inte; det tog sig

blott mera förtäckta former. Och det betänkliga var, att lagen hade verkat hindrande även för lämplig och vederhäftig upplysning angående medlen.

Underrättelsen om kommitténs tredje uppdrag kommer helt säkert att inom vida kretsar i vårt land hållas med stor och oblandad tillfredsställelse. Icke minst blir detta förhållandet inom Fredrika-Bremer-Förbundet. — Jag erinrar om våra opinionsyttringar vid upprepade tillfällen.

Detta uppdrag innebär nämligen, att kommittén skall stå till förfogande för den samrådan, som blir behövlig till följd av det uppdrag, som i samma konselj gavs åt medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen att "gemensamt inkomma med förslag till erforderliga åtgärder för åstadkommande inom och utom skolan av en vidgad och förbättrad undervisnings- och upplysningsverksamhet rörande de sexuella frågorna".

Det är uppenbarligen meningen att väcka till liv det 1921 framlagda förslag, som utarbetats av inom civildepartementet tillkallade sakkunniga, att förmodligen ytterligare bearbeta det och ge det sin slutgiltiga form. Occ detta är sannerligen inte en dag förtidigt! Det privata initiativet, som ju normalt har att ta första steget,

GOD MAT
blir ännu bättre

med goda kryddor. Falu-Ättika är en pålitlig svensk ättika.

FALU-ÄTTIKA

Landshövding
Bernhard Eriksson.

SVENSKA FOLKETS PENSIONSFRÅGA.

1928 års pensionsförsäkringskommittés reformförslag har i ett tidigare nr i korta drag behandlats av kommittéledamoten Anna Åbergsson. Majoriteten föreslog som bekant, att invaliditets- och ålderdomsförsäkringen skulle åtskiljas, medan minoriteten inom kommittén gick in för ett bibehållande av den kombinerade invaliditets- och ålderdomsförsäkringen. För det förra förslaget gör sig här nedan landshövding Bernhard Eriksson, för det senare t. f. generaldirektör Hugo Elliot i Pensionsstyrelsen till tolk.

Majoritetsförslaget.

NÄR MAJORITETEN INOM PENSIONS-försäkringskommittén föreslår, att förtidsinvaliditeten skall fränskiljas från den allmänna pen-

när det gäller reformer, som har att bearbeta marken, har här lämnats att reda sig ensamt i bortåt fyrtio år. Jag förbiser då inte, att många skolor, till övervägande del flickskolor, genomfört reformen; även här har ju initiativet varit privat. Och man har haft — särskilt efter tillkomsten av 1921 års sakkunnigebetänkande — en ganska tydlig förnimmelse av, att i det stora hela en stark olust och oenägenhet, ett ofta kanske mera omedvetet motstånd förefunnits hos såväl en stor del av lärarkåren, som hos vederbörande myndigheter.

I själva verket är detta inte så mycket att undra på. Här skall ju

sionsförsäkringen och överföras till sjukförsäkringen är detta motiverat av dels erfarenheten om den nuvarande ordningens brister och dels av kostnadsskäl.

En av de största svårigheterna vid handhavande av pensionsförsäkringen är invaliditetsprövningen. Då pension sökes av unga eller medelålders personer är invalidorsaken i regel vanförhet, lyte eller sjukdom och graden av arbetsoförmågan kan i allmänhet konstateras vid läkarundersökning. Då pension sökes vid tilltagande ålder äro de dominerande invaliditetsorsakerna rena ålderssjukdomar eller reumatiska sjukdomar, vilka i allmänhet icke föranlett vederbörande att söka läkarvård. Beträffande denna stora grupp av pen-

ej blott meddelas objektiv och vederhäftig kunskap; än viktigare är, att detta sker i en sådan anda, att impulser givas till strävan efter ett sunt och rent sexualliv. Allvarsord behöva sägas. Ännu viktigare än ord är likväl den etiska inställning hos läraren, som lyser igenom hans framställning och som i än högre grad omedvetet förnimmes av hans lärjungar. Men — har man väl lov att tvivla på, att de som skola undervisa och uppfostra Sveriges ungdom, när det verkligen gäller, skola ta denna uppgift på allvar, skola ta den som en livsuppgift?

Karolina Widerström.

HYDROX

är det rätta för behandling av golv och linoleummattor. Begär prosp.

A.-B. Alfort & Cronholm
STOCKHOLM 3

sionssökande kan i allmänhet graden av arbetsförmåga icke fastställas vid läkarundersökning. Härigenom förminskas i mycket hög grad möjligheterna att åstadkomma en effektiv invaliditetsprövning och det kan icke undvikas att arbetslöshet och andra för pensionsförsäkringen främmande synpunkter komma att utöva ett obehörigt inflytande på invaliditetsförsäkringen. Osäkerheten vid invaliditetsprövningen ökas därigenom, att den svenska pensionsförsäkringen omfattar hela folket, undet det att socialförsäkringen i andra länder i allmänhet är begränsad till lönearbetare. Vår pensionsförsäkring har härigenom kommit att omfatta sådana grupper som hustrur, hemmadöttrar och änkor, vilka icke sysselsätta sig med förvärsarbete i egentlig mening och vilkas invaliditet endast med särskild svårighet kan underkastas objektiv prövning med hänsyn till arbetsförmågan.

Ett påtagligt belägg för bristerna i den nuvarande invaliditetsprövningen finner kommittén däri, att antalet personer, som förklarats vara invalider, under de senaste åren varit närmare fyra gånger större än vad som beräknades vid lagens genomförande.

Inför den erfarenhet, som sålunda föreligger om den nuvarande invaliditetsförsäkringens brister har kommittén i första hand övervägt möjligheten att med bibehållande av försäkringens omfattning förbättra själva prövningen. Kommittén har icke lyckats på denna väg. Kommitténs majoritet har därför stannat vid att föreslå, att i vårt land, i likhet med vad förhållandet är i andra länder med social invaliditetsförsäkring, endast sådan invaliditet skall falla

under socialförsäkringen, som är försäkrad av föregående sjukdom.

Med denna utgångspunkt har kommittémajoriteten funnit sig böra föreslå, att pensionsförsäkringen uppdelas så att försäkringen för invaliditet före 67 år överflyttas till sjuk-kasserörelsen och pensionsförsäkringen blir en ren ålderdomsförsäkring från 67 års ålder. Utgår man ifrån att den inträffade invaliditeten skall vara en följd av kropps- eller sinnessjukdom, blir invalidpensionen i verkligheten ett förlängt sjukunderstöd, som hör naturligt tillsammans med sjukförsäkringen.

Av stor betydelse vid en revision av pensionsförsäkringen är kostnadsfrågan. Det är uppenbart, att de nuvarande pensionerna icke förslå till den nödortfästaste försörjning på landsbygden och ännu mindre i städerna och en förbättring av pensions-tilläggen är oundgängligen nödvändig. Fråga är då om vi kunna anskaffa de härför erforderliga medlen utan en beskärning av försäkringens omfattning.

Minoritetens förslag om bibehållande av förtidsinvaliderna inom den allmänna pensionsförsäkringen innebär redan fem år efter reformens genomförande 15 miljoner kronor och efter femton år 31 miljoner kronor högre kostnad för det allmänna än majoritetens förslag. Vid genomförande av de högre pensionstillägg, som reservationsvis föreslagits av tvenne ledamöter, blir den ökade kostnaden efter fem år 24 miljoner kronor och efter femton år 45 miljoner kronor. Om förtidsinvaliditeten överföres till sjukförsäkringen, kommer detta att medföra större anslag till sjukkas-sorna, men denna ökade kostnad är av långt mindre omfattning.

DRICK RAMLÖSA

Sveriges förnämsta naturligt alkaliska vatten.

Äkta endast med vidstående varumärke på etiketten.

Generaldirektör
Hugo Elliot.

Minoritetsförslaget

1928 ÅRS PENSIONSFÖRSÄKRINGSKOMMITTÉ, som i våras avlämnade ett betänkande med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen, har i en viktig principfråga stannat i olika meningar. Majoriteten, bestående av 6 av kommitténs 10 ledamöter, har nämligen föreslagit, att invaliditetsförsäkringen, d. v. s. försäkringen mot invaliditet, som inträder före uppnådd ålder av 67 år, skulle skiljas från den allmänna pensionsförsäkringen och överflyttas till de erkända sjukförsäkringarna. Pensionsförsäkringen skulle således inskränkas att omfatta endast ålderspensioneringen vid 67 års ålder. De 4 återstående kommittéledamöterna vilja bibehålla en kombinerad obligatorisk invaliditets- och åldersförsäkring.

En av pensionsförsäkringens svagheter är, att den i allt för vid omfattning. Detta har gjort, att förmånerna av ekonomiska skäl satts så låga att supplerande hjälp från fattigvården i mycket stor utsträckning är erforderlig. Då frågan om en genomgripande reformering av pensionsförsäkringen nu föreligger, är det enligt majoritetens mening bättre, att försäkringen begränsas till en ren ålderspensionering och att pensionerna förbättras i görligaste mån, än att försäkringen har en vidare omfatt-

Här skall nu lämnas en redogörelse för de skäl, varpå minoriteten huvudsakligen grundar sin ståndpunkt.

Vår nu gällande lag om allmän pensionsförsäkring omfattar i stort sett alla svenska medborgare över 15 år och är en blandad invaliditets- och åldersförsäkring. Rätt till pension på erlagda avgifter, s. k. avgiftspension, inträder vid varaktig oförmåga till arbete (invaliditet) och senast vid fyllda 67 år. För rätt till pensionstillägg, som utgår av allmänna medel, fordras, att invaliditet föreligger och att vederbörandes årsinkomst ej uppgår till visst, lågt belopp.

Anslutningen till sjukförsäkringarna har i vårt land hittills alltid varit frivillig och på denna punkt föreslår kommittén icke någon ändring. Då enligt majoritetsförslaget endast den, som tillhör erkänd sjukförsäkring, är invaliditetsförsäkrad, blir följden den, att invaliditetsförsäkringen, vilken nu såsom utgörande en del av den allmänna pensionsförsäkringen är obligatorisk, skulle liksom sjukförsäkringen bli frivillig. Nu förhåller det sig så, att endast en bråkdel av Sveriges befolkning i åldrarna 15

ning med alltför otillräckliga pensionsbelopp.

Med den av tvenne reservanter påyrkade större förhöjningen av pensionstilläggen än vad kommittén föreslagit, har åsyftats att nå fram till så pass stora pensionsbelopp för åldringarna, att fattigvård åtminstone i regel blir överflödig. Med kommittéminoritetens förslag torde en sådan pensionsförbättring icke vara möjlig att genomföra.

BERNH. ERIKSSON.

Tiden har skapat fram en ny typ av kvinnor, yrkesarbetande damer, studerande ungdom, sjä v-försörjande fruar — kort sagt damer, som ha anledning vara synnerligen väkladde utan att ha varken tid eller råd att låta klädfrågan dominera. Atelier Kraka har satt som sitt mål att stå till speciellt denna kundkrets tjänst:

Vackra, personliga, välsydda kläder till rimliga priser, individuellt ritade utan det oproportionellt fördyrande beroendet av franska och andra utländska modeller

KRAKA
Maj Elfvik

till och med 66 år är ansluten till statsunderstödda sjukkassor. Vid årsskiftet 1933—1934 uppges antalet till något över en miljon personer, men sedermera lär antalet hava sjunkit ej så obetydligt, beroende på dels att vissa av de gamla sjukkassorna beslutat sig för att icke anhålla om att bliva erkända — de erhålla då ej statsbidrag — och dels att en del personer, som tillhört registrerade sjukkassor, lämnat dem, sedan de blivit erkända, huvudsakligen till följd av de höjda avgifterna.

Nedgången i antalet till erkända sjukkassor anslutna personer är säkerligen rent tillfällig. Men kan man verkligen vänta att, såsom kommittémajoriteten tror, anslutningen under de närmaste åren skall bliva stor och att invaliditetsförsäkringens överflyttande till dessa kassor skulle i någon högre grad stimulera till ökad anslutning? En sådan överflyttning har beräknats medföra en höjning av sjukkasseavgiften med ytterligare några kronor om året, och detta kommer enligt minoritetens mening med stor sannolikhet snarare att avskräcka från ökad anslutning.

Om anslutningen icke under de närmaste åren skulle taga någon mera avsevärd fart, skulle alltså en mängd personer, som enligt såväl nu gällande lagstiftning som minoritetsförslaget varit obligatoriskt invaliditetsförsäkrade, icke omfattas av sådan försäkring.

Och även om anslutningen bleve mera allmän, skulle likväl vissa grupper personer enligt kommittémajoritetens förslag lämnas utanför såsom icke varande berättigade att ingå i erkända sjukkassor. Så är fallet beträffande personer, som lida av idioti, sinnesslöhet eller sinnessjukdom. Rätt till sjukpenning och således ej

heller till invalidpenning skulle vidare icke tillkomma personer, som bliva arbetsoförmögna på grund av psykoneuros eller i förtid inträdd ålderdomssvaghet. Alla dessa personer bliva sålunda enligt majoritetsförslaget utestängda från invaliditetsförsäkring och komma säkerligen i stor utsträckning att falla fattigvården till last.

Skyldighet för sjukkassa att utgiva sjukpenning och därefter invalidpenning skall enligt kommitténs förslag, i anslutning till vad som stadgas i sjukkasseförordningen, föreligga allenast om medlemmens arbetsförmåga gått *helt förlorad*. Så stränga fordringar uppställer icke pensionsförsäkringslagen. Här skulle således enligt majoritetsförslaget uppkomma ytterligare en grupp personer, som, ehuru medlemmar i erkända sjuk-kassor, skulle bliva uteslutna från den rätt till invaliditetspension, var-till de enligt nu gällande lag äro berättigade.

En grundlig reform av vår sjuk-kasselagstiftning genomfördes som bekant vid 1931 års riksdag. Den nya förordningen av den 26 juni 1931 om erkända sjukkassor trädde visserligen i kraft den 1 januari 1932, men stadgade på samma gång en övergångstid under de närmaste åren, då sjukkassorna hade att inordna sig efter de nya förhållandena. Kommittéminoriteten har ansett det olämpligt att just nu under övergångsåren försvåra de erkända sjukkassornas arbete genom övertagande jämväl av invaliditetsförsäkring. "Det måste vara av stor vikt att låta den nyligen genomförda sjukkassereformen utveckla sig utan störande inflytelser." Detta skäl har ock kraftigt understrukits från sjukkassehåll.

H. M. Konungens
Hovleverantör.

PORLA BORDSVATTEN

drickes numera av alla finsmakare

PORLA BRUNNS AKTIEBOLAG, PORLA

H. K. H. Kronprin-
sens Hovleverantör.

Kommittémajoriteten har såsom ett viktigt motiv för överflyttandet till sjukkassorna av invaliditetsförsäkringen framhållit, att invaliditetsprövningen skulle därigenom bli bättre och pålitligare än med nuvarande förfarande. Huruvida så verkligen skulle bli fallet, förefaller mer än tvivelaktigt. Det är centralsjukhuskassorna och ej lokalsjukhuskassorna, som skola verkställa prövningen, huruvida invalidpenning skall utgivas. Och det synes knappast troligt, att centralsjukhuskassorna skola vara bättre skickade att pröva invaliditeten än pensionsnämnderna och kungl. pensionsstyrelsen. Då denna prövning skulle bli decentraliserad på de olika centralsjukhuskassorna, kan man dessutom befara en viss ojämnhet i prövningen.

*

Det har framkallat en viss oro och undran, att pensionsförsäkringskommittén ur sitt förslag uteslutit de s. k. barn tilläggen utan att framkomma med något annat i stället. Kommittén har visserligen på ett ställe i sitt betänkande förklarat sig ämna ägna denna fråga särskild behandling, men ännu har ingenting därom avhört.

I dagarna har emellertid socialministern efter därom erhållet bemyndigande tillkallat fem personer, nämligen landshövding Bernhard Eriksson, ordförande, t. f. generaldirektör Hugo Elliot, advokat Märta Wikström samt andrakammarledamöterna Vira Eklund och Olivia Nordgren, med uppdrag att inom socialdepartementet biträda med utredning av frågan om beredande av effektivare hjälp än som med nuvarande lagbestämmelser är möjligt åt obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn.

Hugo Elliot.

Hjälp åt krigets offer!

VID INTERNATIONAL COUNCIL of Women's möte här i följande framlades ett svenskt förslag att I. C. W. skulle uppmana sina filialer i 40 länder jämte till dem anslutna föreningar att insamla en summa motsvarande 1 penny eller 10 öre pr medlem och sända den till »Internationella Nansenbyrån för flyktingar» i Genève. En sådan kvinnornas världsinsamling skulle inbringa omkring 4 miljoner kronor. Förslaget antogs enhälligt av styrelsen. Ordföranden, Lady Aberdeen, var entusiastisk för förslaget och utsände det i sitt memorandum på hösten. Svenska Kvinnornas Nationalförbund befordrade det i år till sina 35 föreningar. Ännu vet man ej om insamlingen tagit fart, men några föreningar har inbetalat den begärda summan.

Det vore särskilt önskligt att den svenska kvinnoinsamlingen kunde ge ett mycket gott resultat, eftersom den stora insamlingen för ett par år sedan till

Med anledning av 1928 års pensionsförsäkringskommittés förslag i vad mån det berör kvinnornas ställning har Fredrika-Bremer-Förbundet tagit initiativet till en skrivelse till K. Maj:t, vari även nedannämnda föreningar instämt. Med framställningen har man velat ge uttryck åt sin tillfredsställelse, att reformkraven beträffande kvinnans ställning inom pensionsförsäkringen vunnit fullt beaktande i kommittéförslaget samt uttalat sin förhoppning, att likställdheten mellan man och kvinna inom pensionsförsäkringen måtte komma att tillgodos även i den blivande propositionen.

Skrivelsen har utom av F.-B.-F. under-tecknats av Sveriges Husmodersföreningars Riksförbund, Svenska Kvinnornas Nationalförbund, Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund, Allmänna Valmansförbundets Centrala Kvinnoråd, Svenska Kvinnors Vänsterförbund, Svenska Kvinnors Medborgarförbund, De Kvinnliga Kärsammanslutningarnas Centralråd, Sveriges Moderata Kvinnoförbund.

IDUN

ger Er varje vecka värdefulla tankar, god litteratur, angenäm förströelse och praktiska råd.

Läs IDUN

Pension Lilja

Klarabergsgatan 42, IV, Sthlm.

Tel. 208258. Välrenommerat fullt modernt, familjehotell av högklass.

Nansens Minnesfond för flyktinghjälp på grund av den dåvarande depressionen gav ett relativt till grannländerna klent resultat.

Om våra kvinnor nu med god vilja och energi ville befästa Sveriges rykte som ett barmhärtighetens och medlidandets land, så gjorde de en god gärning. Nansenbyrån ber nämligen bevakande om hjälp för 200,000 nödlidande flyktingar, som kunde bli självförsörjande blott medel fanns till deras förflyttande.

Armenien t. ex. har plats för ytterligare 20,000 landsmän på ouppodlad jord — 10,000 har byrån redan kunnat hemsända, medan lika många hemlängtande armeniska flyktingar lever ett liv i armod i Syrien.

Det minsta vi kan göra för krigets olyckliga offer är att inte blott ge våra egna röringar men uppmana andra både män och kvinnor att ge ett bidrag. Man kan ta upp kollekt på samkväm och i sällskap och insända det antingen till den egna föreningen för vidare befordran eller direkt till kassaförvaltaren i Sv. Kvinnors Nationalförbund, advokat Mathilda Staël v. Holstein, därifrån den i landet samlade summan utgår till Nansenbyrån som lyder under Nationernas förbund.

I Norge har Norske Kvinders Nationalråd enhälligt beslutat att sätta igång en tiöoresinsamling runt hela landet till Nansens Minnesfond för flyktingar (som förvaltas av Nansenbyrån). Med kännedom om norska kvinnors arbetsintensitet kan man vara ganska viss om ett lysande resultat.

Det brukar gå litet långsamt för svenska kvinnor att komma igång, men sedan kan de visa prov på stor uthållighet och viljestyrka. Måtte så ske i detta fall som så ofta förr!

Ann Margret Holmgren.

*Fröken Vivan
Lindqvist*

Aga och aganderätt.

Centralförbundet för Socialt Arbetes Barnavårdskommitté har i skrivelse till K. Maj:t gjort framställning om en allsidig utredning rörande de nuvarande bestämmelserna om aga och aganderätt i syfte att ändra nu rådande och i skrivelsen påtalade missförhållanden. C. S. A:s byråföreståndare, fröken Vivan Lindqvist, redogör här nedan i korthet för skrivelsen.

”Nu kan så hända, att någon under utövning av laga rättighet att agaden, som under hans lydnad står, tillfogar honom skada och är den så ringa, som i § 13 sägs (misshandel vara ringare eller ingen skada följt), därför må han ej till straff fällas.”

Så lyder paragraf 16 i fjortonde kapitlet av den svenska strafflagen, och denna paragraf är en av de väsentligaste bestämmelserna för reglerandet av aganderätten här i landet. Det är uppenbart, att paragrafen, som kvarstår oförändrad, sedan lagens tillkomst 1864, ej alls överens-

De komma med glädje — de komma till fest....

Postsparbankens presentkort, den »alltid lämpliga presenten» finns till salu å närmaste postanstalt och kan köpas till det belopp, Ni själv önskar.

stämmer med vår tids syn på hithörande frågor. Man må hysa aldrig så olika meningar om kroppsgagens berättigande som uppfostringsmedel — man vänder sig emot, att lagen här rör sig med begreppet misshandel, som en ganska naturlig följd av aganderättens utövning. Tid efter annan finna vi, att barn bliva utsatta för misshandel, och den allmänna opinionen, sådan man möter den i tidningspressen, reagerar kraftigt mot den straffrihet eller den ringa följd handlingen oftast medfört, och man frågar sig, varför så har skett.

Enligt nu gällande praxis har domaren först och främst att taga hänsyn till, om den agande haft laga aganderätt. Sådan rätt tillkommer föräldrar eller den som befinner sig i föräldrars ställe. Rätten anses kunna överlåtas och kan vara svårbestämd. Enligt barnavårdslagen äger barnavårdsnämnd, enligt fattigvårdslagen äger fattigvårdsstyrelse i vissa fall utdela aga. Enligt särskilda bestämmelser, givna av domkapiteln för varje distrikt, har folkskolans lärarpersonal fortfarande aganderätt.

I andra hand skall domaren taga hänsyn till, om den agande tillgripit bestraffningen, därför att den agande enligt hans mening begått en förseelse, för vilken bestraffning bort tilldelas. Det är således helt och hållet beroende av den agandes subjektiva uppfattning, om aga bort tillgripas eller ej. Är den agande fadern, för vilken barnets välfärd i övrigt är likgiltigt, är den agande läraren, som kanske är uppfylld av hämndkänslor eller är den agande en person, vars tanke om förseelsen är helt annorlunda den, varje sunt och normalt tänkande människa skulle hysa — härvid kan alltså ej fästas avseende.

Endast då måttet av den tilldelade agan överstiger den i § 13 angivna kan straff utmätas. Har detta emellertid skett av våda förklaras den skyldige strafffri.

Det är tyvärr ej svårt att finna exempel, som belysa, att vi äro i behov av en snar ändring av dessa bestämmelser. Men allt vinnes förvisso ej genom nya paragrafer. När C. S. A. :s barnavårdskommitté på initiativ av dess ordförande, kanslirådet G. H. von Koch, beslöt att påtala dessa missförhållanden, insågs också detta till fullo. Samtidigt med en ändring av de lagar, som reglera dessa förhållanden, behöva vi få bort tron på kroppsgagens värde som bestraffningsform, och detta vinnes säkerligen bäst, genom en brett lagd folkupplysningsverksamhet, vilken kommittén även utlovat medverka till.

Vivan Lindqvist.

Kommittéer för sexuallagstiftningen.

Hela fosterfördrivningsproblemet skall nu på justitieministerns initiativ underkastas en grundlig omprövning av en sexmannakommitté. Dessutom skola medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen framlägga förslag om förbättrad undervisnings- och upplysningsverksamhet rörande de sexuella frågorna.

Till ledamöter i kommittén ha utsetts generaldirektören och chefen för medicinalstyrelsen Nils Hellström, ordförande, justitiekansler Karl-Gustaf Hjärne, praktiserande läkaren Gerda Kjellberg (förest. för Stockholms sexualhygieniska poliklinik), professorn i obstetrik och gynekologi vid Karolinska institutet John Olow, praktiserande läkaren Alma Sundquist (en av de sakkunniga, som utarbetat tidigare nämnda 1921 års betänkande), samt professorn i straffrätt vid Uppsala universitet Folke Wetter. Sekreterare är hovrättsassessor Maths Heüman.

De av K. Maj:t tidigare tillsatta sakkunniga, som fått i uppdrag att verkställa utredning rörande revision av den s. k. pre-

Ernst Wallins Advokatkontor,

Berzelii park 9 Stockholm Tel. 109658.

Bouppteckningar, Boutredningar, Arvstvister, Testamenten, Bo- och äktenskapsskildnader, Upps. av köpehandlingar, Bolagsbildning m. m. Förfrågningar besvaras omgående.

A.-B. Schreuder & Olsson

Agnegatan 34, Stockholm.
Tel. 53 12 49, 50 77 82.

ARBETEN I TENN:
Konstindustriella artiklar, lämpliga som hedersgåvor och sportpris. — Glassformar, marsipanformar, patentkork m. m.

FILM.

FREDRIKA - BREMER - FÖRBUN-
dets propagandafilm, kompletterad av
en film, som upptar olika grenar av
kvinnligt yrkesarbete, nalkas nu sin full-
bordan. Vi uttrycka den livliga för-
hoppningen, att den måtte vinna allmän
spridning i förbundets kretsar från
Ystad till Skellefteå och verksamt bi-
draga till att göra vårt förbund än me-
ra känt bland nya kategorier förbunds-
medlemmar in spe. De filmande, som
varken kunna berömma sig av Garbo-
anlag eller fått utföra sina »roller» i nå-
gon idealisk Hollywoodmiljö, ha i alla
fall bemödat sig om att låta förbundets
olika, rikt skiftande verksamhetsgrenar
framstå i klart ljus. Vartill hr filmfoto-
grafens starka lampor också bidragit.

Vi äro nu i tillfälle ge några prov på
upptagningarna. Sålunda se vi överst
F.-B.-F:s förvaltningsutskott i arbete,
därunder ett par unga Apelrydselever,
sysslade med markens gröda, vidare
nationaklädda Rimforsaugdomar i
dansen och slutligen en föredragshålla-
rinna underhålla publiken på Årstaklub-
ben i Stockholm.

Den inspirerande och förklarande
texten står just inför tillblivelsen för att
sedan talas in av förbundets vältalande
och vältaliga sekreterare, understundom
benämnd »Plom». Och sedan hoppas vi
att med både ord och bild kunna slå ett
nytt slag under jubileumsåret för våra
gemensamma strävanden med tillhjälp
av ett så modernt och effektivt hjälp-
medel som vita duken. Spelet kan börja!
Snart!

ventivlagen, skola avge sitt förslag efter
samråd med ovannämnda sexmannakom-
mitté. Sakkunniga äro generaldirektör
Nils Hellström, doc. överläkaren Karl Mar-
cus, led. av riksd. 2:a kammare, jur. dr Karl
Hillgård, sekreterare e. o. assessor Gösta
Walin.

Filmen, som är inspelad av A-B Allfilm upp-
tar ca. 1,000 m. och rullas på ungefär 40 min.

Till god
husmanskost hör

Tre Ess
Säljes endast i privata affärer.

Advokat Ruth Stjernstedt.

Frånskild hustrus PENSIONSRÄTT.

I maj 1933 ingav F.-B.-F. till K. Maj:t en skrivelse, vari hemställdes om utredning rörande frånskild hustrus pensionsrätt samt förslag i ämnet. Som framgick av en artikel i föregående nr om förslaget till nytt familjepensionsreglemente ha sakkunniga emellertid ej beaktat önskemålet, vilket här nedan översködligt klarlägges av adv. Ruth Stjernstedt.

DET AV 1930 ÅRS PENSIONS-sakkunniga i somras avgivna förslaget till omläggning av statstjänstemännens familjepensionering har inom kvinnokretsar mottagits med tillfredsställelse. Åtskilliga av de från olika kvinno sammanslutningar framställda önskemålen ha nämligen här blivit på ett lyckligt sätt tillgodosedda.

Ett önskemål från kvinnohåll har emellertid av de sakkunniga lämnats obeaktat. Det är kravet på viss rätt för frånskild maka till pension vid förutvarande makes frånfälle. Såsom huvudsakliga skäl för sin avvi-

sande hållning till detta problem ha de sakkunniga angivit dels, att frågan skulle vara av allt för allmän räckvidd samt vidare att, då enligt vår allmänna lagstiftning underhållsplikt gentemot frånskild make upphör vid andra makens död, det vore oriktigt i ett pensionsreglemente ålägga statstjänstemännen längre gående förpliktelser än andra medborgare åläggas enligt den allmänna lagen. Innebär det senast relaterade argumentet en principförklaring att ett familjepensionsreglemente icke överhuvudtaget bör ålägga statstjänstemän längre gående förpliktelser än vad andra medborgare ha, så är därmed all familjepensionering omöjliggjord. Den familjerättsliga underhållsplikten upphör ju i och genom den underhållsförpliktades död. Om därför statens befattningshavare genom obligatorisk försäkring tvingas att sörja för vissa kategorier av efterlevande, åläggas de alltid däri-genom längre gående förpliktelser än andra. Innebär åter argumentet blott en förklaring att man hesiterat inför tanken att räkna frånskild make med i kretsen av sådana efterlevande, gentemot vilka en statstjänsteman ålagts längre gående förpliktelser än andra medborgare, då synes man haft rätt vänta åtminstone några skäl för denna, nu så kategoriska, utslutning av frånskild make ur de pensionsberättigades krets.

Emellertid lär det icke vara riktigt att betrakta familjepensionen som en efter döden fullgjord underhållsplikt. Här kunde nog en närmare granskning av begreppet familjepension varit givande.

De sakkunniga ha i sitt tidigare avgivna förslag rörande tjänstepen-

A. G. DUFVA A.-B. I 87 år har Silverdufvan^s
silver varit ledande

HÖVJUVELERARE

Butiker:
Stureplan 4, Drottningg. 10, 59 o. 110, Odeng.
31 o. 75, Hornsg. 52, Götg. 28 o. S:t Eriksg. 65.

sionen diskuterat frågan om denna pensions egentliga karaktär. De voro därvid ganska böjda för att betrakta den som ett slags "uppskjuten lön", ett "vederlag för kapital", som hopsamlats genom tjänstemännens uppoffringar för pensionens vinnande. Riktigast ansågo de dock vara, att i pensionen se en "kollektiv livränteförsäkring". På liknande sätt torde väl familjepensionen böra fattas. Betecknande för familjepensionen så väl som för tjänstepensionen är, att en successiv prestation fullgjorts vid tidigare tillfällen och att ett successivt vederlag härför utfaller vid senare tillfällen. En skillnad mellan de båda slagen av pensioner finnes. Tjänstepensionen faller ut direkt till den, som fullgjort prestationen för dess ernående. Familjepensionen utfaller till andra. Skillnaden är dock i själva verket skenbar. Särskilt då fråga är om efterlevande make, gift eller fränskild, har han eller hon fått vidkännas offer för pensionen. Pensionsavdragen ha ju minskat det underhållsbidrag, vartill han eller hon kunde haft rätt. Hade dylika avdrag icke gjorts, kunde i stället den underhållsberättigade hustrun själv begärt få ombesörja sin försäkring i händelse av den underhållsförpliktades död. Till en makes personliga underhåll räknas nämligen, enligt förberedelserna till Giftermålsbalken, icke blott kläder och föda. I den mån makarnas villkor det medgiva höra också erforderliga försäkringspremier för tryggande av sjukdom, ålderdom, etc. hit. Den frivilliga försäkringen kan hustrun knyta individuellt till sin egen person. Hon kan t. ex. taga en försäkring å mannens liv, eller hon kan, vid even-

tuell skilsmässa, begära, att mannen genom oåterkalleligt förmanstagarförordnande ger henne rätt till mannens egna försäkringar.

Familjepensioneringen gör helt naturligt en hustrus anspråk i försäkringshåesende onödiga och dessutom omöjliga att tillmötesgå. Men den statliga familjepensionen utgår till en så att säga *fungibel* hustru, och är därför mindre betryggande än vad den privata kan bli. Det ligger därför ingalunda något orimligt i de fränskilda makarnas, vanligen naturligtvis hustrurnas, krav på vederlag för de offer, de gjort för ernående av pensionen. Icke heller synes denna fråga ha den stora "allmänna räckvidd", som pensionsakkunniga velat ge den. Tvärtom förefaller den att vara ett rent pensioneringsspörsmål, vilket särskilt i betraktande av de allt mera förekommande skilsmässorna, bort spontant tränga sig fram vid den grundliga omrevidering av familjepensionen, som förelegat,

RUTH STJERNSTEDT.

I FÖRSTA KAMMAREN

kommer fr. o. m. instundande riksdag Kerstin Hesselgren att saknas. Tre röster fattades nämligen för hennes återval. Samtidigt som vi beklaga, att den svenska riksdagen går miste om fröken Hesselgrens eminenta arbetsförmåga och humanitära initiativ, tacka vi henne för vad hon under tolv framgångsrika riksdagsår verkat: för varmhjärtade insatser och rättrådiga inlägg. Vi uttrycka också den förhoppningen, att socialt ansvarskännande medborgare i hela landet måtte sträva efter att möjliggöra hennes återinträde i riksdagen.

Väl sorterat lager av alla slags Snörmakerier, såsom Band, Snören, Tofsar, Fransar, Belysningsarmatur m. m., m. m.

UTSTÄLLNING och BUTIK
Klarabergsgatan 52, Stockholm.
Telefon: 21 96 96 och 11 37 96.

Fosterfördrivningsproblemet.

I föregående nr. framlade dr Gerda Kjellberg mot bakgrunden av en historik det Schlyterska förslaget till ändrad straffrättslig behandling av fosterfördrivningen. Här följa juristernas syn på den ömtåliga frågan med inlägg av presidenten Birger Ekeberg, justitierådet J. N. Gärde och advokaten Mathilda Staël von Holstein. De båda förras uttalanden utgöres av deras vid juristmötet i Oslo framhållna synpunkter återgivna i huvudsakliga delar.

Presidenten Ekeberg:

BLAND REFORMSTRÄVANDENA PÅ detta område kan man skilja mellan två väsentligt olika riktningar. Enligt en uppfattning äger kvinnan principiellt fri förfoganderätt över fostret såsom en del av hennes kropp. I extrem form accepterades denna ståndpunkt av lagstiftningen i Sovjetryssland år 1917, men mycket snart — redan 1920 — modifierades den därhän, att abort skulle få framkallas endast av läkare och å sjukhus. År 1924 fann man sig nödsakad att alldeles övergiva principen om kvinnans förfoganderätt över fostret och välja det andra alternativet för frågans lösning; man uppställde nu krav på särskilda indikationer, liksom statsrådet Schlyter sålunda, fastän saken var ordnad på annat sätt än enligt hans förslag. Enligt uppgifter, meddelade vid sammanträde i september 1932 med den tyska landsgruppen av internationella kriminalistföreningen, har sovjetlagstiftningen medfört en enorm ökning av aborterna och märkligt nog även en ökning av den smygtrafik man trots sig förebygga.

Statsrådet Schlyter vill nu medge abort på indikationer av tre olika typer: etiska, eugeniska och sociala. Jag skall i det följande begränsa mig till de sociala indikationerna.

— Havandeskap skulle enligt det framlagda förslaget få avbrytas av sociala skäl, "när genom barnets tillkomst kvinnan skulle försättas i nöd eller eljest allvarlig fara uppstå för hennes välfärd". Vad är det? För vissa fall är naturligtvis meningen klar. Om en kvinna vädjar till en läkare och åberopar som skäl, att hon finner moderskapet besvärligt, är ju svaret givet. Låt oss i stället tänka på andra: kvinnan skulle förlora sin plats, hennes giftermålsutsikter skulle gå till spillo, hon skulle lida socialt, hon skulle få svårt att försörja sitt barn, ett horsbrott skulle uppdragas o. s. v. Var går i alla dessa fall gränsen? Det är på den frågan man framför allt väntat ett svar av förslagsställaren, men jag måste säga, att svaret utfallit ytterst obestämt: "de som ha att bedöma saken få söka väga vilken olycka som är störst". Avgörandet skjutes alltså över i läkarnas händer. Det kunde, såvitt jag förstår, befaras, att åt det anförda stadgandet komme att givas en så vidsträckt tolkning, att därunder fölle en mycket, mycket stor del av de utomäktenskapliga havandeskapen. Regeln är där den, att barnsörden medför för kvinnan antingen ekonomiska svårigheter eller sociala svårigheter eller bägge delarna. När det gäller gift kvinna, skulle väl i främsta hand de ekonomiska svårigheterna komma i betrak-

Föreningen Handarbetets Vänner

Stiftad 1874

Möbeltyger, mattor, gardiner och broderier. Renoveringar. Skolor för utbildande av vävlärlarinnor och textila konsthantverkare

Stureplan 2, Stockholm, tel. 60 48 63

H. FORSMANS

BEGRAVNINGSBYRÅ

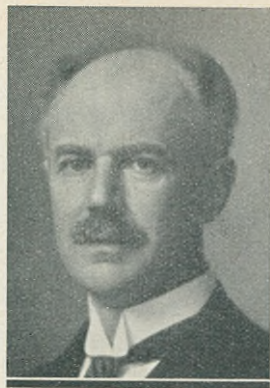
46 DALAGATAN 46

Telefon 31 12 78

Ombesörjer allt vid dödsfall.

Låga priser.

Besök i hemmen efter telefonanmälan.

President Birger
Ekeberg.

Advokat Mathilda
Staël von Holstein.

Justitierådet
J. N. Gürde.

tande, men även därvidlag är ju gränständer flytande och tänjbar.

Faran för en ytterst extensiv tillämpning blir överhängande därigenom att avgörandet lägges helt i läkarnas händer, med fri eller åtminstone ganska fri rätt för kvinnan att bestämma till vilken läkare hon skall vända sig. Vad statsrådet Schlyter sagt om våra svenska läkares höga och ansvarsmedvetna uppfattning om sitt kall vill jag till fullo vitsorda. Jag är övertygad, att våra läkare komme att bedöma frågan efter bästa förstånd och samvete. Men det ligger i sakens natur, att läkarna gärna få en benägenhet att mer taga hänsyn till de skäl, som i det särskilda fallet åberopas av patienten, än till vådorna ur allmän synpunkt av en slapp lagtillämpning. Och det är ju känt, att många av våra läkare på ideella grunder, vilka man väl kan förstå, även om man inte gillar dem, i hithörande frågor intaga en mycket avancerad ståndpunkt. Följden bleve antingen en mycket ojämn lagtillämpning eller — enligt den gamla regeln att man söker sig fram enligt det minsta motståndets lag, i detta

fall alltså söker upp de läkare, som ha den mest outrerade uppfattningen — en slapp lagtillämpning. Jag fruktar sålunda, att om förslaget bleve upphöjt till lag, man komme mycket långt ut på det sluttande planet och hamnade ganska nära den förut berörda ytterlighetsståndpunkten. Det är möjligt att jag missuppfattat statsrådet Schlyter, men det har förefallit mig, som om han icke alltför ogärna skulle se, att läkarna på detta sätt bleve pionjärer för en radikalare ståndpunkt.

Prövning av två läkare men på så obestämda indikationer som det här är fråga om ger å ena sidan ingen verklig garanti för att den fosterfördrivning, som sker i samhällets namn och på dess ansvar, får den snäva begränsning utan vilken en förhandsprövning är skäligen meningslös. Men å andra sidan är det åtminstone mycket oviss, huruvida man genom det föreliggande förslaget skulle komma att minska smygtrafiken. De avhållande motiven komme, liksom i Ryssland, att avtrubbas, och det finnes anledning befara, att aborterna skulle spridas till förut mera

Hultafors Fysikalisk-Dietisk-Kuranstalt 1,000 fot över havet

Behandling av *reumatiska* åkommor, *nervsjukdomar*, *mag- och tarmlidanden* samt andra *kroniska* sjukdomar. Alla moderna badformer, elektricitetsbehandling och massage. *Individuell diet*. Vegetarisk och blandad kost. Helpension. Begär utförligt prospect. Moderata priser. Inga dricksp *Överläkare: D: E. Garby*. Postadr. Hultafors. Tel. Borås 695, Rävlanda 68, Hultafors 16. *Under samma regim:* Nyhyttans Badanst. Järnboås, öppen hela året, Ekebyholms Badanst. Rimbo, öpp. sommarm., Sthlms Fysik. Kuranst. Humlegårdsg. 18.

oberörda trakter och befolkningslager, men allra största delen av det klientel det här rör sig om komme sannolikt, av skilda grunder, att rynga tillbaka också för det mått av offentlighet, som förslaget innebär, och följaktligen vända sig till kvacksalvarna.

President Ekeberg understryker vidare de fysiskt och psykiskt ödeläggande verkningar på kvinnan, som en abortus provocatus även ur medicinsk synpunkt får medföra. Även om en abort sker med kvinnans verkliga önskan, är den icke minst i psykiskt hänseende en mycket allvarlig sak. Men vida värre blir det, om kvinnans samtycke i verkligheten är framtvunget av barnafadern, som ju här kan ha starka ekonomiska eller andra intressen.

— I den offentliga diskussionen i Sverige är det särskilt ett tyfäll, som spelat en mycket stor roll. En arbetarhustru har en supig man. Hon får ensam kämpa för familjen, och det finnes en stor barnskara. Nu är hon återigen i grossess, och hon kommer till läkaren och säger: "Nu står jag inte ut längre; en katastrof hotar mig och vårt hem. Befria mig från mitt foster!" Här skulle nu enligt förslaget ett par läkare å samhällets vägnar konstatera ett fall av nöd, som måste lösas därigenom, att man utsläckte det spirande livet. Är detta verkligen oundvikligt? Äro våra nordiska samhällen så utblottade på medel och tro på sin framtid, att vi i en sådan situation inte kunna finna någon annan utväg än ett officiellt beslut att slå ihjäl den väntade lille medborgaren? Innebörden av den nya ståndpunkten framstår klarare om man tänker sig, att kvinnan i

nämnda fall endast klagat sin nöd utan att själv föreslå någon lösning. Då kan väl inte meningen vara, att man från samhällets sida skall tillråda fostrets fördrivande; det allmänna måste här erbjuda sig att i annan form träda emellan. Men om detta är händelse, låter man i själva verket kvinnan själv träffa avgörandet, ty skillnaden mellan de båda fallen ligger ju däruti, att i det förra fallet kvinnan påkallat abort, medan hon i det senare icke uttalat någon önskan därom. Och det är väl icke denna omständighet, som principiellt borde fälla utslaget. Kan problemet i det senare fallet lösas utan abort, så låter detta sig göra även i det förra.

— Det synes mig vara angeläget, att man vid behandlingen av denna fråga icke lämnar de allmänna straffrättsliga principerna i större eller mindre utsträckning bakom sig. Man låter ju inte folk straffritt stjäla eller förskingra eller bedraga för att undgå ekonomisk nöd och sociala olägenheter. Det är endast av strafflagen erkända allmänna grunder för straffskyldighetens bortfallande, som komma i betraktande. Om man uppställer som utgångspunkt, att fosterfördrivning är straffbar, kräver väl konsekvensen, att man bedömer frågan huruvida fosterfördrivning i vissa fall skall få ske ostraffat efter enahanda grunder. Det är den straffrättsliga nödkategorien, som tillämpas beträffande fosterfördrivning på medicinska indikationer. Man bör, menar jag, anlägga ett motsvarande mått av stränghet beträffande indikationer av annan art. Det är möjligt, att nödkonflikten här kräver en närmare reglering i lag, men stats-

"Många bäckar små göra en stor å."

INSÄTT EDRA BESPARINGAR I Stockholms Stads Sparbank

Stiftad
år 1821

KONTOR: Fredsgatan 9, Hornsgatan 60, Odengatan 65, Folkungagatan 68, Fleminggatan 34 och Sibyllegatan 8, öppna $\frac{1}{2}$ 10—3 samt $\frac{1}{2}$ 6—7, lördagar kl. 2 e. m.

Lat hand gör fattig.

Idog hand gör rik.

Justitierådet Gärde:

ÄVEN JAG ANSER, ATT DE förhållanden, som kommit att inträda på detta område, äro i längden ohållbara och att djupgående åtgärder måste vidtagas. Frågan blir då, i vilken riktning man skall verka för att förbättra förhållandena. Det har framhållits, att man på detta område i första hand har att söka ledning av och följa opinionen. Ja, opinionen, i den mån den utkristalliserar sig i ett verkligt rättsmedvetande, kan vara något att fästa sig vid, men jag tror inte, att lagstiftaren på vare sig detta eller andra områden får alltför mycket lyssna till folkstämningen, utan han bör i första hand pröva från egna utgångspunkter vad som verkligen är samhällsgagneligt, vad som länder till såväl samhällets som de enskilda individernas nytta, och detta inte bara med hänsyn till det nu levande släktet, utan även till de framtida generationerna.

Man kan fråga sig: i vilken riktning ha vi då att gå? Enligt min mening har man här att väga mellan samtliga de faktorer av samhällelig betydelse, som inverka på lösningen. Jag bortser här helt från det rent straffrättsliga bedömandet av denna fråga, från frågan, huruvida det kan anses som ett brott i juridisk mening, när kvinnan tar livet av ett foster eller ej — den juridiska synpunkten spelar för mig i detta sammanhang icke någon större roll — utan jag menar, att man har att undersöka och pröva betydelsen för

rådet Schlyters förslag innefattar, såvitt jag förstår — i varje fall sådant det komme att te sig i tillämpningen — något annat och vida mera.

samhällslivet och utvecklingen i dess helhet och alltså inte bara för individen av de åtgärder, man ämnar vidtaga.

Man har sagt: Det är önskvärt att avskaffa de kriminella aborterna. Medlet är ganska enkelt: man legaliserar dem. Det är nu inte säkert, att det går att avskaffa dem på den vägen, men jag utgår här från det antagandet. Emellertid är det uppenbart, att aborterna redan i och för sig äro en olycka, en kräftska på samhällslivet. Uppenbarligen bör man i första hand gå den vägen att söka motverka aborternas förekomst som sådan. Det är där missförhållandet kommer fram. Ur social och samhällelig synpunkt är det i och för sig tämligen likgiltigt, om de äro kriminaliserade eller ej. Det är själva det faktum, att i vår tid aborter förekomma i så oerhört stor omfattning, som är det beklagliga, och det är mot denna samhällsföreteelse man skall söka ingripa.

Historien lär oss, att aborterna äro ett tecken på en viss åderförkalkning hos släktet. Man kan också säga, att just förekomsten av aborter är en social fråga, som man i första hand med sociala medel måste söka lösa. Samhällets skyldigheter gentemot de mödrar som göra sin värnplikt för släktets bestånd, måste utvecklas. Det är icke tillfredsställande, att modern under sitt havandeskap skall behöva gå till läkare och få sitt livsdugliga foster avlivat på grund av n ö d. Det är samhällets skyldighet att här träda in och taga hand om dessa mödrar liksom om deras livsdugliga foster. Vi ha inte råd att låta de f a t t i g a mödrarnas foster avlivas, kanske till och med emot moderns innersta önsningar. Vår

ANDERSSONS**Damfrisering**

Centralbadet, Stockholm.

REKOMMENDERAS.

Elegant. Förstklassig.

Johanna Brunssons Vävskola
STOCKHOLM

Affärstid 9-6. - Tel. 20 04 37. - 11 33 63

Utbildar Vävlarinnor o. Vrkesutövare. Kurser i Hembävning Försäljer mattor i flossa, rya, röllakan, rosegång. Möbiltyger, Gardiner, Vepor, Klädningsstyger m. m. av egen tillverkning. Vävgarner. Vävstolar och Vävstolstillbehör, SKOLA och FÖRSÄLJNING: Kungsgat. 70 (hörn. av Vasag.), 2 tr. Stockholm. Grund. 1873. Inneh. Alma Jacobson.

Advokaten Staël von Holstein:

LÅT OSS ERKÄNNA, ATT VI NU hava en annan uppfattning om barnalstring än förr i världen. Vi anse ej längre, att den okontrollerade barnalstringen är önskvärd. Vi kräva ansvar av föräldrarna. Visserligen har samhället icke officiellt accepterat födelsekontroll, enär preventivlagen ännu icke avskaffats, men vi våga hoppas, att så snart skall ske samtidigt som det sörjes för en vederhäftig upplysning om släktlivets och föräldraskapets förpliktelser.

Vi erkänna också, att det ur samhällets synpunkt ej är önskvärt, att barn komma till världen, om med skäl kan antagas, att barnet ej blir livsdugligt samt att etiska skäl finnas, som fullt motivera kvinnans vägran att bära och föda det barn, varmed hon är havande. Ingen röst har, så vitt jag vet, höjts emot det Schlyterska förslaget, att havandeskap skall få avbrytas av eugeniska och etiska skäl.

Om vi levde i ett idealsamhälle, där dessa reformer voro genomförda och det dessutom vore sörjt för en god moderskapsvård och en effektiv moderskapsförsäkring, är det möjligt att vi alla kunde ena oss om att havandeskap ej skulle få avbrytas på

nordiska ras behöver alltför väl för sin kamp för kulturen och friheten i världen även de fattiga mödrarnas barn.

Det är ganska egendomligt, att man här talar om sociala indikationer. Vad äro de sociala indikationerna? Jo, det är just de fall, då samhället icke iakttagit sin sociala plikt att hjälpa dessa mödrar och deras väntade barn.

andra skäl än de ovannämnda, således ej av andra "sociala" skäl.

Vi leva dock ej i ett sådant samhälle. Med de förut nämnda äro ej de fall uttömda, där det framstår såsom önskvärt ej blott ur kvinnans synpunkt utan även ur samhällets, att kvinnan skall äga rätt få avbryta ett havandeskap.

Låt mig taga det "typfall" som statsrådet Schlyter nämnde i sitt anförande vid juristmötet i Oslo och som även president Ekeberg talade om i sitt yttrande vid samma möte: det nödtillstånd, vari en av många barnsborder och hårt försörjningsarbete utpinad hustru råkar genom ett nytt havandeskap. Statsrådet Schlyter ansåg, att detta borde vara en social indikation för rätt att avbryta ett havandeskap. President Ekeberg var av motsatt åsikt. Han ansåg, att samhället borde kunna giva kvinnan en annan utväg ur hennes nöd än att medgiva henne rätt till abort, och han gjorde en retorisk fråga, om detta var oundvikligt. Det kan tyckas så, men jag vågar påstå, att samhället ej giver och ej kan giva henne den hjälp som krävs. Hon kanske skulle, om vi hade verklig moderskapsvård — och försäkring, kunna få ekonomisk hjälp, men ingen kan avlyfta hennes personliga utmattning, hennes kval och förtvivlan. Har man varit rättegångsbiträde i våra dagars häxprocesser, fosterfördrivningsmålen, där gifta och ogifta sitta på de anlagades bänk, och då erfarit vad som drivit många av dessa kvinnor att anlita kvacksalvare, måste man ansluta sig till statsrådet Schlyters åsikt, att sociala skäl finnas, som böra få vara rättsligt erkända indikationer för tillåten abort.

Dövas Väls Syateljé,

Linnégatan 22, 1 tr., ger arbete åt döva kvinnor. Beställn. av klänningar, kappor, barnkläd. o. all slags linnesömn. Tillklippn. o. provn. utföres för dem, som önska sy sina kläder själva. Märkn. o. hälsöm såväl hand- som maskin. Konststoppn. o. silkesmaskning. Lagn. av alla slags kläder, herrkläder, linne, trikå, maskinstoppn. av duktyg, strumpstoppn. m. m. Öppet alla dagar 9—6, lörd. 8—2. Moderata priser. Vålgjort arbete. Tel. 60 50 01.

Det är oändligen svårt att finna en lagtext, som medgiver rätt till abort på sociala skäl utan att komma ut på det "sluttande planet". Det får ej bliva så att den ogifta kvinnan i allmänhet, som väntar att bliva moder, får rätt att avbryta ett havandeskap. Visserligen medför moderskapet för den ogifta kvinnan ännu oftast sådana sociala följder, att man väl förstår hennes ångest och att hon drives till att med alla medel söka få bort följderna av sitt samliv med en man. Man kan ej underlåta att göra den reflektionen, att det ofta är de "samhällsbevarande" elementen, de som motsätta sig födelsekontroll och rätt till abort, som hårdast döma och ur samhället utstötta de ogifta mödrarna. Vi måste dock, om vi kräva, att de ogifta mödrarna skola taga sitt ansvar såsom mödrar, ej socialt deklaras dem.

Med all respekt för våra läkare skulle jag ej vilja överlämna avgörandet huruvida stöd för abort föreligger eller icke till två läkare. Har läkaren tid företaga den objektiva undersökning, som erfordras för klarläggande av de faktiska förhållandena? Den ene av läkarna bör givetvis vara tjänsteläkare, och jag ifrågasätter, huruvida icke i regel aborten borde företagas på sjukhus. En jurist vill ha stöd i lag för sina åtgärder. Vore jag läkare, skulle jag vilja hava åtminstone i motiven till lagen närmare preciserat de fall då jag hade rätt företaga abort.

Som kvinna skulle jag även vilja ha mera preciserade bestämmelser. Det är ofta, mera vanligt än man kanske tror, mannen, som tvingar kvinnan till abort. Det kan vara hen-

ne till hjälp, att kunna påvisa för mannen, att legal abort ej är tillåten.

Och dock, vi måste ha i en ny lag rätt att avbryta havandeskap jämväl på sociala indikationer. I statsrådet Schlyters tes 2 a, avseende abort på etiska indikationer föreslår han, att havandeskapet skall få avbrytas — "när samlaget eljest ägt rum under sådana förhållanden, att det får anses ha innburit en kränkning av kvinnans könsfrihet". Om kvinnans könsfrihet — jämväl i äktenskapet — erkändes, kunde man möjligen få skiljelinjen mellan legal och illegal abort vid sociala indikationer dragen allt efter huruvida en kränkning av kvinnans könsfrihet ägt rum eller ej. Det synes mig, som om i juridiskt avseende detta kunde vara en avgörande grund. Det är sant, att man inte låter folk straffritt stjäla eller förskingra eller bedraga för att undgå ekonomisk nöd och sociala olägenheter. Sådant är emellertid förmildrande omständigheter. Har man emellertid varit utsatt för rättstridigt tvång, är man saklös. Man bör i så fall också ha rätt begära att komma ur det tvångsläge, vari man försatts, särskilt, om detta ur allmänmänskliga och samhälleliga synpunkter är önskvärt.

FÖRBUNDSMEDLEMMAR!

Uppmana Edra vänner och bekanta att gå in i FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET!

Framhåll för dem, att den ekonomiska uppoffringen endast utgör 33½ öre per månad i genomsnittsavgift! I gengäld få de tillfälle deltaga i förbundets möten och samkväm samt erhålla förbundets tidskrift HERTHA.

En klok husmoder använder

metallputsmedlet NICKOL

vilket icke innehåller frätande ämnen men ändock gör allting blixtn blankt.

Engros: **HERMANN DERLIEN A.-B.**
STOCKHOLM Kungsgatan 3

COHNS

KEMISKA TVÄTT

Humlegårdsgatan 1—3.
Observatoriegatan 12.
Vattugatan 2.

Tel. 67 55 44.
Tel. 38 90 98.
Tel. 10 77 72.

Den första Röda Kors-dräkten.
Från 1860- eller 1870-talet.

PIONJÄRER.

DEN SOM FÖLJT DE INTRES-
santa skildringarna av en Fredrika
Bremers och en Sophie Leijonhufvud
Adlersparres energiska strävanden för
den svenska sjukvården eller rättare sagt
för kvinnornas insatser inom sjukvår-
den, läser med ökat intresse Elisabet
Dillners bok om Sjuksköterskeutbild-
ningen inom Svenska Röda Korset åren
1866—1904. Det är en bok om pionjä-
rer, som haft att kämpa mot sekelärvda
fördomar, en utmärkt skildring av den
svenska kvinnans frigörelsearbete i den
ej ringa mån detta sammanhänger med
sjuksköterskeyrket, ett av de första »yr-
ken», som — givetvis ej utan motstånd!
— öppnades för kvinnor.

Man får följa utvecklingen från den
förut vanliga hemsjukvården, som i stor
utsträckning praktiserades bl. a. av
Fredrika Bremer ute på Årsta — hon
skrev själv: »mina kurer lyckas över
huvud väl» — till den småningom or-

ganiserade sjukhusvården. Man konsta-
terar, hur 60-talets många krig i ett oro-
ligt Europa jämte viktiga vetenskapliga
upptäckter gav sjukvården vind i seglen.
Och så skymta pionjärerna: en Sophie
Leijonhufvud, en Rosalie Olivecrona.
De båda damerna bli medlemmar i Före-
ningen för frivillig vård av sårade och
sjuka i fält, Svenska Röda Korsets mo-
derförening, ty även männen tyckas ha
insett, att »kvinnan som medverkande
skulle göra en väsentlig insats». Inom
föreningens verkställande utskott letar
man emellertid förgäves efter ett kvin-
nonamn! Emmy Rappe från Strömsrum
blir den första föreståndarinnan för
sjuksköterskeskolan, en markant profil
i det svenska sjuksköterskeväsendets hi-
storia. Hon får sedan i Ebba von Kock,
Emma Klingberg, Edla Pettersson, Gert-
rud von Reis, Fanny von Otter och Eli-
sabet Holmgren värdiga efterträdare.

Elisabet Dillners läsvärda bok ger in-
te blott »några blad ur sjuksköterskevä-
sendets uppkomst och första skeden i
Sverige» med en inramning av livet på
de svenska sjukhusen under förra seklet,
den skänker oss också en levande bild
av modiga, handlingskraftiga och i sitt
kall ödmjuka kvinnor, som utan att dag-
tinga förde en rättvis sak mot seger.

Elisabet Dillner: Sjuksköterskeutbild-
ningen inom Svenska Röda Korset 1866—
1904, Alb. Bonniers förlag.

N. F. och kvinnans likställighet. *Presi-
denten Sandler har fått mottaga en
skrivelse med hemställan att frågan om
Montevideoresolutionen måtte tagas upp
till behandling inom N. F:s första kommis-
sion, nämligen den för lagfrågor. Skrivelsen
var undertecknad av flera av de i kvinno-
frågor mest redkala staternas delegater:
Argentina, Chile, Columbia, Kina, Mexiko,
Panama, Ryssland, Tjeckoslovakiet, Tur-
kiet m. fl. Den överlämnades av ryske ut-
rikesministern Litvinov, och det beslöts, att
frågan skall sättas upp på föredragnings-
listan för nästa förbundsförsamling.*

Eder kappa, dräkt, complé

sys av skicklig skräddare under garanti,
30—40 kr. Renoveringar — moderniseringar.
Fina ref. Beställ tid. 32 32 05.

För resande till Stockholm
rekommenderas

**K. F. U. K-FÖRBUNDETS
NYINREDDA HOSPITS**

Birgerjarlsg. 27 (OBS! vid Engelbrektsplan)
Spårvagn 5 dir. från Centralen. Tel 110725.

IDÉERNAS KRIS.

Läroverksadjunkt Carl Cederblad, känd förf. i bildningsfilosofiska och folkbildningspedagogiska frågor och initiativtagare till Institutet för folkbildningsforskning, ger i nedanstående artikel uttryck åt intressanta synpunkter på idéernas och idealens värld. F. ö. kan nämnas att i höst ett stort material kommer att publiceras efter bearbetning av Emilia Fogelklou-Norlind: "Trosbekännelser om bildningsståndpunkten inom svenska folkrörelser".

VAD VI ÄNDÅ LEVA PÅ MÅFÅ!
Tänk efter själv eller se ut över Er umgängeskrets — är Ni eller Er omgivning på något sätt klara med, vilka idéer, som äro ledande för Er livssyn och livsföring? Några ha väl en kristen livsåskådning mer eller mindre genomtänkt, mer eller mindre upplevad, mer eller mindre genomlevad. Finns det något mer, så är det väl litet vidskepelse, någon salongsreligion av något diffust slag? Och för resten kanske några dogmer eller bara några talesätt, klichéer, som ersätta idéer och befria från att tänka.

Denna brist på livsåskådning är universell. Hela världen är trött på att tänka. Det är en avgjord förändring som har inträffat. De, som tänka, *de sökande människorna*, ha blivit så få.

Orsakerna härtill äro ganska klara.

Vetenskapen — naturvetenskapen — skapade tekniken, tekniken skapade industrien, den industriella revolutionen skapade den kapitalistiska andan, som inbegriper alla former av materialism, den skapade slutligen proletarietet, samhällsklassen utan

traditioner men med den förtrycktes hat. Alla dessa företeelser bidrogo, var och en på sitt sätt, att bryta ned traditionella idealistiska och religiösa åskådningar. Särskilt gick nedbrytandet ut över kristendomen. Borgerligheten uppehöll de kristna institutionerna, hur mycket den än förnekade den kristna andan; proletarietet skapade sin egen politiska religion, den marxistiska med drömmar om världsdomen, om nya himlar och ny jord. Institutionsmässigt har dock kristendomen alltjämt stora förutsättningar att leva. Den ingår i samhällsmaskineriet; skulle den brytas ut därifrån, så skulle detta maskineri allvarligt skadas. Den kan även framgångsrikt missbrukas till att förmå grupper och enskilda att underordna sig en hel del av samhällets konventioner och avleda drömmarna, hoppet och den revolutionära energien från kritiska områden i denna värld och rikta dessa mot hinsides mål. Avgörande är emellertid, att de kristna institutionerna ha erövrat uppfostringsväsendet. Suggestioner t. ex. kristna religiösa, som inympats tidigt i barnasjälar kvarstå hela livet och äro, om intet annat, verksamma i det undermedvetna.

Men de kristna idéerna? Den kristna moralen? De förra vittra inifrån under inflytande av den Barthska teologien, som förnekar all gudsupp-

Läroverksadjunkt
Carl Cederblad.

Tandteknikerelever

mottagas. Gedigen utbildning i modern kautschuk-, guld- och porslinsteknik.

CENTRALLABORATORIET,
Vallingatan 37, Stockholm.

KRANSAR

Gunnar Spångberg

67 48 30. Birgerjarlgatan 12. 61 23 45.
Stockholm.

levelse, den senare bevisar psykologien vara omöjlig att helt förverkliga med hänsyn till den mänskliga naturens beskaffenhet! Det går slutligen inte att komma ifrån faktum: "Ännu i det tjugonde århundradet har kristna nationer mördat tio miljoner medkristna utan att tänka på att kristendomen förbjuder mordet." Kristendomen kan alltså alltjämt segra taktiskt och med psykologisk teknik, men intellektuellt, djupare religiöst och moraliskt drabbas den nu av den hårdaste kritik, den någonsin varit utsatt för.

Men vetenskapen i sin tid skapade mer än tekniken och allt, som sammanhänger med den. Darwins utvecklingslära lade den fast grunden under *kulturidealismen*.

Kulturidealismens rötter äro gamla, men formulerad som livsåskådning blir den knappast förrän av Fichte. En svindlande lycka grep filosofen, då han i ett inre skådande varsnade, det han trodde vara livets mening. Genom personlighetskultur, odling av alla själens krafter för att nå friheten från allt, som inte är vårt egentliga väsen, skulle människan söka realisera det höga förnuftet. Denna kultur var det enda möjliga slutmålet för människan. Han ropade:

"Här vill den dröja, som prisar människan, ty blott en flyktig blick är nog för att hans hjärta skall fyllas med lycka och eld. Mänskligheten bör och skall ha blott ett enda slutgiltigt mål, bör och skall alltid komma detta mål närmare. Lämna oss inte, du lyckobringande, tröstrika tanke, att ur allt vårt arbete, ur allt vårt lidande det framspringer något nytt av fullkomlighet och sällhet för våra medbröder! Vi arbeta för dem, och vi arbeta ej förgäves. — Inte ett sädeskorn, som vi strödde i den sedliga världen, är förlorat, en skördens dag skola vi se frukterna därav."

Utvecklingsläran gav kulturhistorien en levande innebörd. Man såg,

hur allt levde, växte och förändrades. Naturens värld var intet stillastående utan föränderlighet, utveckling. Världsrummet växte, tiden fördjupades. Utvecklingens eviga och majestätiska böljegång bar människan och hennes sak framåt, liksom den bar livet, ja, universum, till förvandling! Kulturidealismen blev kulturoptimism. Den blev drömmen om mänsklighetens fullkommande, om vandringsen mot ett mål långt i fjärran, tanken på, att även om man inte var så märkvärdig själv, var man ändå "man i ett led, länk i en ked, våg i ett människohav". Kulturen blev en norm, ett ideal, att leva för, att kämpa för, att tro på, att älska, att ge ut sig för. —

Denna kulturidealism har levat i fina hjärnor och varma hjärtan. I vårt land behöver jag blott nämna namnen Victor Rydberg och Ellen Key. När Ellen Key t. ex. talar om fredsproblemet, så ge hennes visionära slutord hela kulturidealismens grundsyn:

"Vi, mångåriga troende på rättens slutliga seger över makten, skola däremot icke uppleva den segern under det ögonblick, vi kalla vår livstid. Men vad kan detta göra oss?"

Vi äro alla, alla äro vi. De döda och de ofödda, vilkas bud vi gå, äro de mäktiga, medan den rörelse, som även den starkaste inom sin tid åstadkommer, endast är ett vingslag i det oändliga lufthavet. Men otaliga snabba vingslag driva rörelsen vid mänsklighetens färd framåt och uppåt.

Vi och våra verk äro gångna släktens gestaltvordna längtan; *vår* längtan får *sin* gestalt i *framtida* släkten och *deras* verk. Vi nu levande och verkande äro snart skuggor. Men våra drömmar vandra redan med vita fötter i morgonrodnadens land."

Denna kulturidealistiska tro strider på liv och död för sin existens. Den är *minst lika hårt träffad* av världskrigets moraliska katastrof som kristendomen är det. Vem kan väl tro

F. V. O:s Slöjdavdelning

Sveavägen 40, Stockholm — Tel. 20 88 18.

SJUKSKÖTERSKEUTRUSTNINGAR,

GOSS- och BARNKLÄDER

MOTTAGER BESTÄLLNINGAR

"Hjälp genom självhjälp."

Spädbarnshemmet EURENII MINNE

— Tillhörande Stockholms stad.

Elever mottagas för praktisk och teoretisk undervisning i spädbarnsvård och vad därtill hörer. Varje kurs varar 4 månader. Prospekt erhålles på begäran hos hemmets föreståndarinna, **Skånegatan 118, STOCKHOLM**. Telefon 403119. Kursen berättigar till Inträde i Svenska Barnsköterskeföreningen.

på en kulturutveckling, framburen av livets inre, hemlighetsfullt skapande nödvändighet inför de tio millionernas gravar? Har Freud rätt, att vid sidan av livets egen drift att trygga sin tillvaro smyger genom människosjälarna en dödslängtan, sipprar ett självförstörelsens gift?

Men världskrigets följder äro förhärjande inom idéernas och idealens värld på många flera sätt.

De sista uppåden av världens ungdom, som 1918 reste sig ur skyttegravarna för att återvända till livet, vad tänkte väl dessa kroppsligt eller själsligt sönderskjutna människor? Massor utav vittnesbörd finnas att den förhärskande tanken var blott en: Nu skulle livet njutas, nu var det deras tur att pressa tillvaron på dess must av lust. Från denna generation uppkommer den moderna primitivismen, som sätter kroppsliga behov framför andliga, som endast lever i nuet för att tillfredsställa nuets begär. I skyttegravarna försvann individualismen, man räknade endast med massor. I skuggan av dödshotet försvann tanken, som var framtidsriktad; i den råa förnedringen i skyttegravarnas smuts dog kultur och förfining och respekten för livet. Ett formligt kulturhat har framvuxit, som även fått stöd hos en psykologisk riktning, som direkt mot kulturen ställer lyckan, njutningen som livsmål.

Men än flera förklaringar finnas till uppkomsten av *massmänniskorna*, dessa som leva endast för stunden och med sig själva som enda mål. Denna åskådning — eller snarare brist på åskådning — kommer kanske än mer ur den moderna tekniken, ur mekaniseringen och standardiseringen. Arbetet med massproduktion

gör millioner och miljarder människor till "engreppsarbetare". Arbetet är då inte längre något personligt, ger inte personlighet, kultur och glädje! Detsamma gäller i teknikens lärda specialisering. Ett ensidigt, intellektuellt arbete uttorkar själens källor. Kampen för livet, kampen för lyxen ger oss knappast längre något andrum. Nöjena ta resten av våra krafter.

Det har blivit gott om *människor*, som *inte riktigt leva*, fast det ser ut som om de gjorde det. De ha förlorat sin själ. Mr Babbits tragedi, som just är denna, är inte bara en amerikansk tragedi, den är hela världens!

Sannerligen, ser det ut så, som om idéerna kämpade sin sista strid. Ragnarök, den sista striden på Idavallen, då kampen skulle stå mellan ont och gott, är en gammal vision, som glimmar med blodigt gryningsglöd vid horisonten för religionsstiftares, siars och filosofers syn. Hur kommer idéernas Ragnarök att te sig?

Vem vet, om inte det är just den, vi nu ha för ögonen? Idéerna dö hos den stora massan, de dö med själarna som dö, ju flera massmänniskorna bli. Massan har inga idéer, ty massan tänker inte. Den leds bara av sina impulser och av dem som vädjar till dessa. Den ropar på en befriare ur frihetens tvång till egen tanke. Med glädje accepterar den däremot dogmer, bara dessa stå i samklang med dess brutala instinkter, och bli insuggererade med tillräcklig mekanisk kraft. Våldet blir massans argument.

Denna allmänna leda vid tankeverksamhet får även ett stöd i s. k. *relativistisk filosofi*. Flera filosofiska skolor finnas, som bevisa att "inga objektiva värden finnas", att

Fru Kåhres Barnpens.

N. Lidingö, godkänd av K. B., för barn från 2 år av goda familjer. Privat villa med stor, solig trädgård, barrskogsluft, strandbad; kulturell hemmiljö, moderlig omvårdnad, exam. sköt. närande kost. Mod. pris. Läk.-ref. Tel. 651201.

Tandläkare T. Lagerholms

TANDKLINIKER

DRÖTTNINGGATAN 50

Vid Klarabergsgat. Tel. 10048

RINGVÄGEN 123

Hörnet Götgatan. Tel. 408484

Öppet 9-7, lörd. 9-4

Kostnadsfri rådfrågning.

alla värdeomdömen äro subjektiva, endast äro mina tycken, edra personliga inställningar o. s. v. Av detta dra sedan många de alldeles oriktiga slutsatserna, att det är helt och hållet likgiltigt vad man tror och tänker.

Idéerna dö trötthetens, hopplöshetens död även hos dem, som velat kämpa och söka, men som blivit för ensamma i de glesnande leden. Till sist kämpa de som Peer Gynt mot den store Bøjg, de hugga i dimman med dövande vapen, de träffa intet mål, men de höra hänskrattet.

I vårt eget land är situationen minst sagt förbryllande. Vi behöva ju bara koppla på vår radio och rymden är full av stridens larm från alla världens hörn. Men det är som vi inte förstode någonting av lidandet, ångesten, vi förstå ej ens den yttre faran. Ännu mycket mindre fatta vi vad det egentligen vill säga, att alla värden, normer och ideal störta samman, att varje tro, varje livsåskådning är skadad eller rent av skjuten i sank av händelsernas egen logik, av den relativistiska filosofien, av den nya psykologien. Är världen ett kaos, har idyllen i vårt land ett bestämt tycke av stillastående vatten.

Vi gamla kulturidealister våga kanske ändå hoppas, det är kanske vår natur. Tro vi inte på massmänniskorna, så tro vi på eliten, ty vi människor äro, trots allt, inte lika. Ramla idealen och värdena få vi efter råd och förmåga rena vår syn, göra omprövningar, söka på nytt och kämpa med sammanbitna tänder. Vi få rikta vår blick framåt. Nu växer det upp en alldeles ny ungdom. Vad den för skölden, vet vi bra litet än. Kanske den bygger upp något nytt i de blodiga ruinerna? En ny, renad religiositet, en ny renad kulturidea-

Hitler, Nietzsche och kvinnorna.

Om de flesta män, som av en eller annan anledning gått till eftervärlden, bruka beskäftiga biografier göra analytiska utläggningar om deras inställning till kvinnorna. Napoleon och kvinnorna, Beethoven och kvinnorna, Nietzsche och kvinnorna. Skall någon skriva om Hitler och kvinnorna? Skall denne någon då också avslöja, att den till synes inbitne ungarlen Adolf Hitler tycks ha många gemensamma drag med den lika inbitne ungarlen Friedrich Nietzsche? Eller är detta blott en hypotes, som signaturen vågar framställa, inspirerad av den tyske diktatorns senaste officiella gest mot kvinnorna i tredje riket?

Gesten inrapporteras från Nürnberg, där för ungefär en månad sedan ett stort kvinnomöte ägde rum. Der Führer talade. Han prisade den kvinnliga instinkten, som leder henne till vad som är riktigt. När mannens och kvinnans arbetsområden under tidernas lopp fått vidkännas en förskjutning, hade detta icke berott på att kvinnan önskade överta mannens herravälde, utan orsaken låg däri, att mannen icke längre var i stånd att fullständigt fylla sin uppgift (!). Ordet kvinnoemancipation betecknade talaren som ett påfund av det judiska intellektet och yttrade dessutom följande: det mannen offerar på slagfältet, presterar kvinnan i tålmod. Vilket tålmod han tydligen likställer med barnsängar att döma av denna fortsättning: varje barn, som hon föder är ett slag, som hon utkämpar för sitt folks vara eller icke vara. Däremot nämnde han ej ett ord om att männen i Europa genom sina offer på slagfältet skapat ett kvinno-

lism, en ny intellektualism, en *ny och god vilja!*

Carl Cederblad.

Zanders Damfrisering.

Stan's elegantaste — rekommenderas.
JOHN ZANDER, *Frisörmästare*
Guldm. o. Dipl. Paris, Wien, Berlin,
München.

Humlegårdsg. 22, 1 tr. Tel. 62 16 16.

Man spricht deutsch.
English spoken.

Norrköpings Stuvlager

Klädeshandel. Barnhusg. 4, Stockholm.
Ingen butik. Inga omkostn. **DETTA OR-
SAKEN TILL VÅRA BILLIGA PRISER**

DE UNGA och kvinnorörelsen.

Fru Pia
Holmgren-Olcén.

JAG SITTER OCH BLÄDDRAR I tant Helenas urklippsbok, full med artiklar och referat från möten och diskussioner för omkring ett kvartss sekel tillbaka. Det är kvinnosak och rösträtt och folkpensionering och kvinnornas rätt till arbete och utbildning och nya äktenskapslagar och sociala reformer av alla de slag.

Så frågar jag, kanhända en aning överlägset: Hur kunde ni lägga ned så mycket arbete och lägga in så

mycken patos för dessa alldeles självklara saker?

Och tant Helena svarar med sin vanliga beskärmelse, att hon inte förstår sig på oss, de unga kvinnorna av idag.

överskott, som enbart i Tyskland uppgår till 5 miljoner, ej heller, att månggifte ännu ej är någon arisk praxis. I stället kulminerar talet, så som det återgivits i svensk press, i att nationalsocialismen från början gått in för att hålla kvinnan borta från politiken, som ej verkar förädlande på människan.

Also sprach Adolf Hitler.

"En kvinna skall vara en leksak, ren och fin, ädelstenen lik . . .

Also sprach Friedrich Nietzsche.

Han har för övrigt talat en hel del om kvinnorna, oaktat det väl knappast funnits någon stor man — Schopenhauer undantagen — i vars liv det lågvuxna, smalaxlade, bredhöftade och kortbenta könet spelat en så obetydlig roll som just hos övermänniskans målsman. En parallell alltså mellan diktatorn och filosofen. Däremot är det kanske problematiskt, huruvida den senares avi i sin "Zur Genealogie der Moral" har någon direkt tillämpning på Hitler: "man känner igen en filosof på att han går ur vägen för tre glänsande ting: ryktet, furs-tarna och kvinnorna". Det är väl egentligen endast de sistnämnda som Hitler — om också ej filosof — gått ur vägen för.

(Genom att isolera dem och beröva dem medborgarrätten i dess fulla utsträckning.) Om av samma anledning som Nietzsche, som nalkades kvinnan-gåtan med nyfikenhet, blandad med fruktan och spänd förväntan, överlättes härmed åt biografen — se ovan — att avgöra. Denne får också utrona, huruvida de båda herrarnas kvinnoideal överensstämmer. Hitlers ideal har ej fått någon bestämd utformning på papperet, Nietzsches däremot så här: "Första förutsättningen för det evigt kvinnliga är enligt min mening, att hon kan skratta och har huvudet fullt av idel dumheter".

Allt detta får i alla fall anses som älskvärda omdömen, om man jämför dem med ett som återfinnes i Summa Theologica, en kvinnoföraktets och kvinnohånets ordbok från A. D. 1477. Där läser man: "kvinnan är en avgrund av djuriskt oförnuft". För att ansluta sig till ett så pepprat omdöme vill jag emellertid i denna högst ofilosofiska parallell varken beskylla Nietzsche eller Hitler. Ty en avgrund av djuriskt oförnuft kan ej vara krigarens vederkvickelse ej hellre föda övermänniskor, som skola härskas över hjordvarelserna, de "mycket-för-många".

Delila.

Edw. Berggrens Elevatelier

David-Bagares gata 9-11 3 tr.,
Stockholm.
Tel.: 104533. Privat 205533.

Teckning. Målning.
Elever mottagas under hela
studieåret.

NYPONSOPPA
på 10 minuter med
Novums Nyponmust
Delikat och billig sommarmat!

— Ni är likgiltiga och ointresserade, säger hon, och utan vilja och förmåga att förstå orsaken till den makt, som tvang oss att med sådan entusiasm omfatta kvinnornas stora rörelse. Ni förneka oss och vårt verk och är osolidariska som kvinnor!

Diskussionen är i full gång. Och trots att vi är mycket goda vänner, kan det inte döljas, att de 25 årens ålderskillnad kommer oss att tala en smula förbi varandra.

— Har du någonsin riktigt förstått, säger hon, vad allt detta betytt för oss? Kan du försöka fatta, att för oss blev kvinnosaken liktydig med en stor folkrörelse, som spontant bröt fram på grund av de missförhållanden, som tryckt kvinnorna till jorden, generation efter generation? Och att orättvisorna blev tyngre och svårare att bära, ställda mot bakgrunden av den tekniska och industriella utveckling, som kastade ut kvinnorna ur sin isolerade ställning i hemmet, ut i kampen för tillvaron? Att kvinnorörelsen under min ungdom framförallt samlade sig kring kravet på politisk medborgarrätt, det var också naturligt. Dels innebar den för oss ett rättfärdighetskrav, dels hade erfarenheten snart lärt kvinnorna att i den fulla medborgarrätten se den enda vägen fram till en effektiv ändring av deras ställning. Därför känns det så bittert för oss, att ni ställer er så likgiltiga till allt detta och icke infriar de förväntningar, med vilka vi alltid såg fram mot de unga, som skulle komma efter oss och skörda frukterna av vårt verk. —

— Det är klart, svarar jag, att ert arbete, ert verk intresserar oss, och att ni därmed vunnit vår stora beundran. Men samma kolossala och ingripande betydelse som för er kan

det inte ha för oss. Du förstår, allt det där var före vår tid. Vi kan inte råka i eld och lågor, när vi tänker på kvinnorösträtten, helt enkelt därför att vi inte har någon anledning till det. Kvinnorna som medborgare liksom allt det andra ni kämpade för, är ju en så alldeles självklar sak för oss, ett fullbordat faktum, som en gång konstaterat, icke längre sysselsätter oss, lika litet som den lika arvsrätten eller gift kvinnas äganderätt sysselsatte er. Men därifrån och till att tyda detta som genomgående likgiltighet och brist på intresse för allmänna frågor är ett långt steg, som i sig innebär icke så litet orättvisa. Ty kom ihåg — ungdomen går aldrig de av en föregående generation utstälade och tillrättalagda vägarna, den vill bryta sina egna stigar och utifrån sin egen tids förutsättningar skapa sig sin egen plattform och gå mot egna mål. Detta är kanhända den djupast liggande orsaken till att vi saknas i de äldres organisationer och känna oss likgiltiga för mycket av det, som därinom betraktas som viktigt och avgörande!

För övrigt — har du någon gång riktigt satt dig in i, hur den omvälvningens tid vi nu genomleva, präglar hela min generation? Gamla system, gamla värden, gamla ideal ramla, nya komma i stället, vart det bär vet ingen, men allt detta oerhörda, som nu händer runt om oss, kommer problemen från er tid att i jämförelse därmed synas oss ganska små och betydelselösa.

Och ännu en sak. I hela er inställning stod ni en garde mot männen i en grad, som vi är oförstående för. Ty till skillnad från er känner vi, att vi sitter i samma båt som männen. Arbetslöshet och depression träffar

Ellen Andersons Pensionat

Vallingatan 38. Stockholm. Tel. 103297.

Rekommenderar sina trevliga tysta rum med varmt och kallt vatten, Sällskapsrum. 1:kl. kök. Låga priser för gäster på längre tid.

Konstverk restaureras förstklassigt.

1:ma ref. In- o. utländsk praktik. Humanit arvode. PORTRÄTTBESTÄLLNINGAR. Konservator A. Liedbeck, Herkulesg. 30, S t h l m. Tel. 20 68 82.

i lika grad de unga männen och de unga kvinnorna, osäkerheten inför framtiden, konkurrensen, livet med dess nu så hårda och kärva former, allt pressar oss lika. Vår inställning till männen är arbetskamratens — det är därför kvinnosaken i dess extrema former lämnar oss oberörda.

— Får jag tyda ordet extrema som ett medgivande, att du åtminstone erkänner det berättigade i kvinnorörelsen?

— Kära tant Helena, svarar jag, skulle en modern diktator försöka vrida tillbaka tiden och beröva oss alla de rättigheter till utbildning och arbete, som vi tack vare kvinnorörelsen och dess pionjärer så självklart åtnjuta, så kan jag försäkra dig, att du och jag ögonblickligen skulle mötas, kämpande sida vid sida på samma barrikad vid försvaret av kvinnornas positioner.

Pia Holmgren-Olcén.

Fredrika-Bremer-Förbundets Lanthushållningsseminarium Rimforsa.

Följande lärarinnor ha utexaminerats från Förbundets seminarium vid offentlig examen den 21 sept.; lanthushållskursen:

Aina Carlsson, Nyköping; Viola Holm, Stockholm; Sigrid Håkansson, Ronneby; Naëmi Olsson, Jämsjö; Gerda Svensson, Björna, Västernorrlands län; Thyra Zingmark, Umeå.

Skolkökskursen:

Brita Andersson, Strängnäs; Greta Assberg, Borås; Sigrun Grey, Stockholm; Ester Jonzon, Delsbo; Valborg Nihlén, Skivarps, Malmöhus län; Ragnhild Olsson, Stigtomta, Södermanlands län; Thea Tjörnedal, Linköping.

Trädgårds- och slöjdcursen:

Lillemor Eliäson, Lidingö; Ingeborg Johansson, Tureberg, Stockholms län.

Nya förbundsmedlemmar

Gävle: fru Hildur Bergius, fru Gerda Gauffin, fru Inga Persson, fru Karin Ralson, *Sandviken*, fröken Ingeborg Söderström.

Karlstad: fru Ida Kalborg.

Norrköping: fru Elvira Hartzell, fru Nanny Kallberger, fru Olga Malm, fröken Brita Malm, fröken Ingrid Nilsson, fröken Eva Sandqvist, fröken Dagmar Svensson, fröken Vivian Österlund.

Skellefteå: fru Elsa Abrahamsson, fru Karin Arndt, fru Anna-Lisa Engqvist, fröken Elisabet Grip, fru Greta Landén, fru Magda Utterström.

Stockholm: fröken Mathilde Åkerblom.

Sundsvall: fru Elsa Bergengren, fru Anna Lokrantz, fröken Ester Nilsson.

Växjö: fröken Sigrid Lewenhagen, fröken Carin Nilsson, fröken Ingeborg Pettersson, fröken Anna-Lisa Strömvall.

FÖRBUNDSMEDLEMMAR!

Gör propaganda för F.-B.-F.! Framhåll förbundets strävanden för gemensamma mål: **r ä t t t i l l u t b i l d n i n g , a r b e t e o c h a n s v a r !**

Ingen ansvarskännande medborgare får saknas i Fredrika-Bremer-Förbundets medlemsörteckning!

Illis quorum. K. Maj:t har tilldelat fru Gertrud Törnell, f. Weber, medaljen Illis quorum meruere labores av femte storleken för hennes insatser på de sociala och filantropiska områdena.

Förtydligande. I styrelsen för Jönköpings sjuksköterskebyrå sitta förutom de i föreg. nr uppgivna även lasaretsöverläkare L. Bergström.

Kungl. Maj:t har tilldelat ordföranden i F.-B.-F:s Falköpingskrets, fru Tullie Koch, medaljen i guld av åttonde storleken För medborgerlig förtjänst.

S:t Ansgarsboden,

Malmskillnadsgatan 7, Stockholm C.
Postgiro 56537. — Telefon 10 96 92.
Beställn. mottagas. Postorder ombesörjes.

Bästa inköpskälla för kristlig konst i alla utföranden.

Filips

Konditoriet för alla

Var Ni än bor kunna vi tack vare våra väl-belägna butiker snabbt betjäna Eder.

Ni blir alltid belåten med inköpen i

FILIPS KONDITORI

Regeringsgatan 27—29. Best.-tel. 11 45 11.

Norrullsgatan 10. " " 38 62 94.

F.-B.-F.-kretsarna.

Norrköpingskretsen hade den 13 sept. anordnat höstens första sammankomst i K. F. U. K:s nyinredda trevliga lokaler. Ordföranden, fru Fanny Björkman, meddelade, att kretsen hade att som gåva motse en byst av Fredrika Bremer, skänkt av fru Karin Ringborg, en välvilja, som tacksamt och livligt applåderades. Vidare redogjorde ordf. för kretsens hemsysterverksamhet, vilken synes mycket uppskattad. Styrelsen ämnar under det kommande arbetsåret anordna samkvämsaftnar med diskussion och beslöts, att dessa aftnar skulle ägra rum var 3:dje vecka med början den 4 oktober. Förslag framlades om kurser i konsthistoria och språk — engelska, franskä och tyska — under förutsättning att tillräckligt antal medlemmar anmälde sig, så att kurserna kunde beräknas ekonomiskt bära sig.

Fru Alva Larsén (sång) och fru Valborg Laurent (piano) förhöjde den goda stämningen genom en mycket uppskattad musikalisk underhållning.

Skellefteåkretsen samlades till en lyckad diskussionsafton den 13 sept.

Fröken Elisabet Gip klarlade aftonens diskussionsämne: Hembiträdesfrågan genom ett upplysande inledningsanförande.

Efter diskussionen var supé anordnad, varvid bjöds på musik.

Växjökretsen hade sitt första kretsmöte för hösten den 29 sept. De talrikt församlade medlemmarna hälsades av dr Rut Grubb, som framhöll riktlinjerna för höstens arbete. Den 20—21 okt. anordnar kretsen en utställning av "Kvinnoarbete i nutid och gången tid". Därefter höll gymnastikdirektör Sigrid Lewenhagen ett intressant föredrag om "Kvinnogymnastik". Tal ställde i utsikt en demonstrationskurs och ett lämpligt program för hemgymnastik för dem som äro förhindrade att ansluta sig till någon gymnastikklubb, såsom fallet är med många husmödrar.

Första kvinnliga distriktsläkaren. Hälsovårdsnämnden utnämnde vid sitt senaste sammanträde med. lic. Henny Berg, Stockholm, till distriktsläkare i Liljeholmens distrikt. Det är första gången en kvinnlig distriktsläkare utses.

Till medlem av den franska delegationen vid N. F. i Genève utsågs för tredje gången Mme Germaine Malaterre-Sellier.

Mussolini är en klok man, när han inspirerar en lagparagraf av följande lydelse: "Förvärvsarbete, som tidigare varit förbehållet änkor och unga flickor, är nu tillgängligt för gifta kvinnor. Ingen kvinna må på grund av äktenskapsingående avskedas från sin befattning".

HERTHAS redaktionskommitté består, förutom av tidskriftens redaktör, av: Karin Fjällbäck-Holmgren, Ida von Plomgren och Axianne Thorstenson.

Kobbs
Äkta Kinesiska Théer
Obs! Lilafargade etiketter

Peking
Canton
Hongkong

REKOMMENDERAS AV HERRAR LÄKARE

Familjen utan snuva...

TRETORN gummiskor är
den rätta fotbeklädnaden
för dem, som vilja hålla sig
torra om fötterna — och
näsan — vintern igenom.

“PRINCESS”
hög klack nr 35-42
Kr. 8.50

“ASCOT”
halvh. kl., nr 35-42
Kr. 7.—

“IDEAL”
låg klack, nr 35-42
Kr. 6.25

TRETORN
Wellingtons

Föreståndarinnebefattningen

vid Spånga kommuns ålderdomshem, beläget 8 km. från Stockholm, är till ansökan ledig att tillträdas den 1 mars 1935. Hemmet är avsett för 65 pensionärer, därav å avdelning för kroniskt sjuka 13 st. Förutom kompetens såsom föreståndarinna och husmoder skall sökande vara utexaminerad sjuksköterska eller ock vara av 1:e provinsialläkare godkänd såsom sköterska för vård av kroniskt sjuka.

Begynnelselönen utgör 1,500 kronor per år jämte tre ålderstillägg samt vanliga naturaförmåner. Tjänsten kommer att förenas med pensionsrätt i Statens Pensionsanstalt och bör sökande uppgiva om inträde redan vunnits i nämnda anstalt.

Ansökan, åtföljd av betygsskrifter, åldersbetyg, läkareintyg samt de övriga handlingar, sökande vill åberopa, skall vara Spånga Fattigvårdsstyrelse, adr. Spånga, tillhanda senast den 5 november 1934. Spånga den 13 september 1934.

FATTIGVÅRDSSTYRELSEN.

TÄRNA FOLKHÖGSKOLA

1. Kvinnlig Huvudkurs 2/5—1/8.
2. Kvinnl. Övre avdeln. 2/5—1/8.
3. Husmodersskola 23/4—20/10.

Friplatser för alla behövande.
Prospekt fr. rektor Bosson, *Tärna*.

◆ Kistdekorationer o. smakfulla
KRANSAR till alla priser

La fleuriste

Malmtorgsgatan 6. - 20 62 96, 10 25 50

FEITHS

Drottninggatan 40

MUSIK
2-5 8-11.30

A. BROBERG

MÖBLERINGSFIRMA
MÖBELARKITEKTBYRÅ

Utför individuella möbleringar.
Infordra förslag och anbud.
Regeringsgatan 59, 1 tr. (hiss)
Stockholm. Tel. 21 33 08.

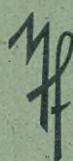
All litteratur

i fredsfrågor; TIDSKRIFTEN FREDEN (Europas största fredstidning), PAX-GRAMMOFONEN, PAX-SKIVORNA med intalningar av pastor Per Gyberg, kapten C. J. Brunskog, f. borgmästare Carl Lindhagen, magister Carl Sundblad och redaktör J. L. Saxon. På baksidan av skivorna vackra sång- eller musikstycken. Vackra fredsbrevmärken m. m. Rekvireras från

FREDSBYRÅN

Mästersamuelsgat. 71, 3 tr., STOCKHOLM.

BESTÄLLNINGSADELJÉ

för moderna damunderkläder

BRODERI, MONTERING, MÄRKNING, PRAKTISKA KURSER i tillklipping o. sömnad för hemmets behov.

Atelier de Lingerie
Moderne.

Tegnérsg. 5, 1 tr. Stockholm. Tel. 105315.

SKÄRGÅRDSLIMPA

INREG
VARUMÄRKE

NYNÄSBAGERIET
STOCKHOLM · TEL. GRÖNDAL 24